

Nr 141.

Av herrar **Wolgast** och **Andersson** i Dunker, om höjning av margarinaccisen.

Vårt lands befolkning torde kunna glädja sig åt en ganska hög levnadsstandard, och genom lagstiftning på det sociala området ha ock de mest hjälpbehövande erhållit förbättrade levnadsförhållanden. Särskilt har hänsyn tagits till behovet av ökad hjälp till mödrar och barn och till barnrika familjer. Befolkningskommissionen har i ett flertal betänkanden behandlat frågan om ökad familjebildning m. m. och om vad som kan och bör göras för att nedbringa kostnaderna för barnens uppfostran och vård. I befolkningskommissionens betänkande i näringsfrågan ha framförts vissa förslag om tillhandahållande av skyddsfödoämnen m. m. till havande och ammande kvinnor samt barn, om anordnande av skolmåltider och om ytterligare åtgärder för främjandet av förbrukningen av vissa livsmedel i barnrika familjer. Kommissionen har framhållit, att frågan om skyddsfödoämnenas tillhandahållande är ett av de viktigaste spörsmålen, som kommissionen behandlat. Den har vidare med mycken styrka i ovan nämnda betänkande hävdat att näringsstandarden i vårt land icke är tillfredsställande och att detta framför allt är fallet i de familjer i de högre inkomstklasserna, som hava ett stort barnantal. Av socialstyrelsens i betänkandet åberopade undersökningar framgår, att c:a 3 millioner personer och med säkerhet över hälften av de minderåriga barnen i vårt land icke erhålla varken kvantitativt eller kvalitativt erforderliga mängder livsmedel. Särskilt i fråga om skyddsfödoämnen mjölk och smör är konsumtionen för ringa, oaktat dessa i förhållande till sitt näringsvärde icke ställa sig särskilt dyrbara, och vidare är konsumtionen av dessa födoämnen i barnrika familjer anmärkningsvärt låg. Detta förhållande grundar sig naturligtvis därpå, att smöret utbytes mot margarin, vilket förhållande icke inom rimlig tid kommer att förändras genom den av kommissionen föreslagna upplysningsverksamheten i näringsfrågan.

För att höja konsumtionen av skyddsfödoämnen har kommissionen föreslagit utdelning av sådana livsmedel, men har den likväl stannat vid en begäran om ytterligare utredning. Det måste ock medgivas, att utdelning av livsmedel medför vissa svårigheter, men inskränkas åtgärderna till utdelning av smör, torde en dylik utdelning icke vara oöverkomlig. Befolkningskommissionen har framkastat tanken, att utdelning av smör skulle ske till familjer med tre eller flera barn, och beräknat barnantalet i dessa familjer till 150.000. Detta torde dock vara ett tämligen godtyckligt förfaringssätt, enär från tilldelning komme att uteslutas familjer med färre än 3 barn, familjer, som dock i många fall på grund av ringa inkomst mer än väl behövde komma ifråga, medan man medtog familjer med tre eller flera barn, som kanske dock ägde en inkomst, vilken möjliggjorde att barnen i dessa familjer utan hjälp erhöle tillräckliga kvan-

titeter smör. Enligt motionärernas åsikt böra även familjer med låg inkomst, som äga ett barnantal mindre än tre, tänkas bliva föremål för tilldelning av smör. En given fordran på nämnda hjälpåtgärd måste vara, att densamma icke erhåller fattigvårdskaraktär. Bestämt avstånd måste därför tagas från tanken att familjer, som åtnjuta understöd av fattigvården, skulle äga företräde. Ehuru motionärerna tänka sig en behovsprövning, skulle denna dock så utformas, att åt densamma ej skulle givas fattigvårdskaraktär. Komme normerna för utdelningen att bestämmas med hänsyn till barnantal och inkomst och med tyngdpunkten lagd på barnantalet, skulle säkert ovan nämnt syftemål vara nått.

Utdelningsförfarandet måste göras enkelt och frigöras från en kanske dyrbar och komplicerad förvaltningsapparat. Kommissionen har föreslagit ett rabattkortsystem, och skulle barnavårdsnämnderna enligt detta likvidera rabattkorten för att i sin tur till länsstyrelsen inkomma med redovisning och utfå ersättning. Barnavårdsnämnden torde ock vara det kommunala organ, som bäst vore lämpat att omhänderhava verksamheten, men torde kommissionens förslag vara onödigt komplicerat. Vida enklare vore, att barnavårdsnämnderna utfärdade rabattkorten och dessa sedermera inlämnades till vederbörligt mejeri av den handlande, som till rabattkortsinnehavaren försålt smör, och då av mejeriet inlöstes. Mejerierna finge sedan inskicka korten till vederbörande mejerierorganisationer, som i sin tur finge ersättning för rabattkorten.

Vilka kvalifikationsregler man än må ställa som villkor för smörtilldelning, uppstår den svårigheten, att resultatet ej kan med säkerhet förutsägas, och att måhända konsekvenser komma att uppstå, som ej äro önskvärda. Motionärerna vilja därför föreslå, att den kvantitet smör, som anses böra utdelas, fastställas och att ett fördelningsförslag för denna kvantitet uppgöres. Barnavårdsnämnderna torde kunna uppgöra detta förslag och därvid följa vissa bestämda normer, och skulle detta förslag sedan inskickas till vederbörande länsstyrelse, vilken gjorde en sammanställning. Sedan länsstyrelsernas uppgifter samlats, kunde den definitiva fördelningen till länen och barnavårdsnämnderna ske och då finge de modifikationer vidtagas, vilka betingades av den totala utdelningskvantiteten smör. Normen för utdelningen kunde exempelvis fixeras på följande sätt.

Behovsgrad 1

Inkomst 0—2.000, barnantal tre eller flera

Behovsgrad 2

Inkomst 0—1.000, barnantal 2
 ,, 2.000—3.000, ,, 3

Behovsgrad 3

Inkomst 0—1.000, barnantal 1
 ,, 3.000, ,, över 3

I detta sammanhang förtjänar omnämnas, att det av kommissionens betänkande i näringsfrågan (sid. 67 tab. 12) framgår, att 49 % av arbetar- och lägre tjänstemannafamiljer med en inkomst av under 3.000 kronor och med tre och flera barn hava en underoptimal konsumtion. Befolkningskommissionen har anfört, att ovan nämnda rabattkort skulle vara giltiga under viss kortare tid. Emellertid skulle det medföra onödigt arbete för nämnderna att t. ex. varje månad utfärda nya kort, varför rabattkort torde utfärdas för minst ett halvt år åt gången.

Det kan tänkas, att ovan skisserade utdelningssystem skulle leda till vissa missbruk genom överlåtelse o. d. och att därigenom de föreslagna åtgärdernas effekt komme att minskas. Rabattkorten skulle därför givetvis ställas på viss person och vissa straffpåföljder skulle inträffa i händelse av missbruk, t. ex. tilldelningens indragande. Något missbruk i nämnvärd utsträckning torde ej vara att befara. Det skulle åläggas barnavårdsnämnderna att i görligaste mån övervaka att gällande föreskrifter efterlevdes.

Befolkningskommissionen har starkt understrukit, att utdelningen av livsmedel komme att verka konsumtionsbefrämjande, vilket i sin tur skulle medföra en ökad avsättning av jordbruksprodukter, som vore mycket önskvärd i betraktande av jordbrukets ökade produktionsvolym och därmed ökade svårighet att finna avsättning för produkterna till skäliga priser. En produktionsbegränsning genom ransonering av produktionen, såsom t. ex. sker i fråga om sockerbetsodlingen, kan ej tänkas bliva genomförd på alla grenar av jordbruksproduktionen. Detta skulle nämligen medföra en övervakning, som hart när skulle nödvändiggöra inrättandet av kanske ett nytt ämbetsverk, och dessutom giva anledning till överträdelse av för ransoneringens genomförande utfärdade bestämmelser m. m. Dessutom måste framhållas, att varje band på produktionen genom ett produktionsregleringssystem måste för den jordbrukande befolkningen bliva en olidlig börda.

En produktionsbegränsning genom de i produktionen ingående råvarornas fördyring medelst acciser o. d. utöver en viss gräns kan ej heller anses tillräddlig. Under år 1938 har exporten av smör tidvis ökat så, att en tillfredsställande prisbildning ej kunnat upprätthållas, vilket dock hade varit önskvärt icke minst på grund av riksdagens beslut om jordbruksprodukternas prisnivå. Det utrikespolitiska läget är även sådant, att svenska folkets fettförsörjning i görligaste mån måste baseras på inhemsk produktion.

Den konsumtionsbefrämjande effekten av smörutdelningen kommer givetvis att bero på hur smörkonsumtionen kommer att öka utöver den nu rådande. Befolkningskommissionen har räknat med att ungefär hälften av den utdelade smörkvantiteten skulle betyda en konsumtionsökning. Kommissionen har då räknat med utdelning till c:a 150.000 barn tillhörande familjer med minst tre barn, men har ingen begränsning gjorts på grund av större inkomst, vilket dock enligt motionärernas mening bör ske av skäl, som förut anförts. I kommissionens

betänkande i näringsfrågan (sid. 58* tab. 8) angives följande årsförbrukning av smör per familj med tre eller flera barn.

Lant- och skogsarb.	Jordbrukar- hushåll	Hushåll i städer och industriorter
25,5 kg	52,7 kg	41,6 kg

Härvid är att observera, att vid undersökningen i städerna medtagits inkomster upp till 5.000 kronor och däröver. För familjer med inkomst understigande 3.000 kronor angives en förbrukning av 29,0 kg. Kommissionen räknar vidare med en utdelning av

1,5 kg pr vecka till familjer med 3—4 barn

2,0 „ „ „ „ „ „ 4 „

och skulle då årsförbrukningen bli ungefär 84 kg pr familj. Som komplement vilja motionärerna föreslå, att familjer med färre än tre barn erhålla 1 kg pr vecka. Om konsumtionen uppgår till 25 à 30 kg pr familj i de lägre inkomstklasserna, torde man således kunna räkna med att konsumtionen blir tre gånger så stor.

Enligt motionärernas mening skall utdelningskvantiteten fixeras. Enär ett prisrabattsystem icke prövats i vårt land, torde en viss försiktighet böra iakttagas, så att erfarenhet vinnes, men bör utdelningskvantiteten ej bestämmas för lågt, och föreslå motionärerna, att densamma tills vidare måtte begränsas till 8 milj. kg.

För att finansiera utdelningen av smör torde man kunna höja margarinaccisen med 15 öre under förutsättning att statsmakterna bevilja ett anslag av 3 miljoner kronor. Under sådana omständigheter torde en rabatt av 1 krona 25 öre pr kg smör vara till fyllest, och skulle rabatten då motsvara skillnaden mellan priset å mejerismör och margarin.

Under åberopande av vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att margarinaccisen höjes med 15 öre pr kg.

Stockholm den 21 januari 1939.

T. Wolgast.

Harald Andersson
i Dunker.